

Erakusketa

Komiki hiria

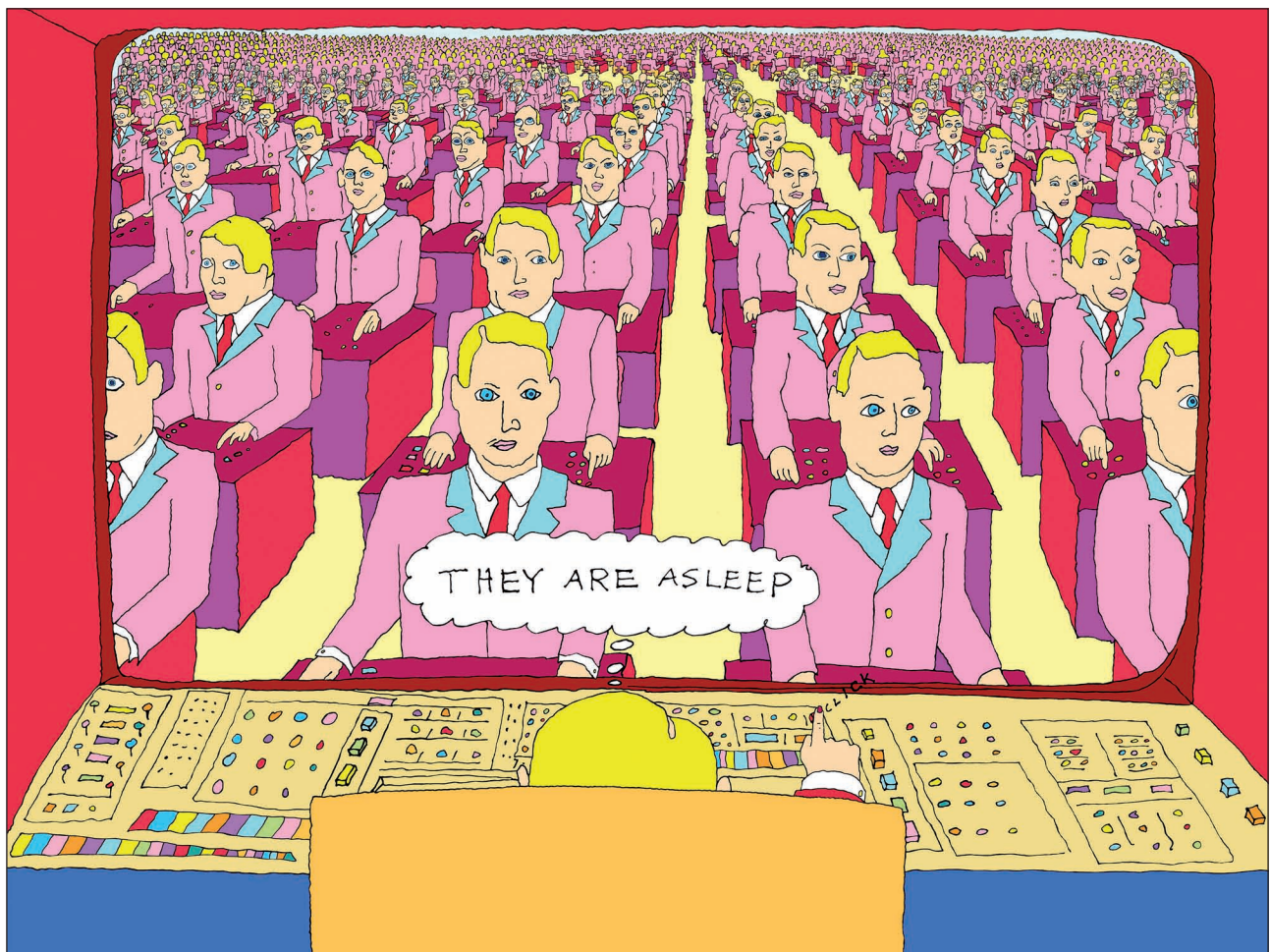
Donostiako Koldo Mitxelena kulturunean paratu duten
Hiriko Fikzioak erakusketak komikiaren eta hiriaren arteko harremanean sakondu nahi du.

IRATXE ESNAOLA

HIRIARI BEGIRATZEKO MODUAK. Artista adina hiri modelo. Trazu beste hiri. Distopiak sortu dituzten komiki egileak, hiria esperimentu lekutzat dutenak, utopiak irudikatu dituzten arkitektoak. Horiek guztiak eta gehiago aurki daitezke *Hiriko Fikzioak* erakusketan, artista ugariren proposamenetan. Bi bilduma izan ditu Neus Miró komisario izan duen erakusketak oinarri. Batetik, Luis Gasca Gipuzkoa-ko Foru Aldundia bilduma eta bestetik Julian Armendarizen bilduma. Hiria eta komikia lotzen dituen aurreneko arrazoia historikoa

Beheko irudian
Pushwagner artista
norvegiararen *They are asleep* lana.
Hiriari buruzko
ikuspuntua
alienatzaile eta
zapaltzailea adierazi
zuen bere obren
bidez.

da. “Komikia XIX. mende amaiera eta XX. mende hasiera inguruan sortzen da, Europako hirien zabalkundearekin batera”, argitu digu Nerea Izagirre Hezkuntza Saileko Koordinatzaileak bisitan zehar. “Estetikoki harreman estua izan zuten biek eta horrek bere isla izan zuen komikien egituraketan hiriaren paisaiari erantzunez. Komikian irudiak, pertsonaiak, eszenak eta testuak baldin badaude, hirien egunerokotasunean, publizitatean du isla horrek, kalean ikusten ditugun testu eta irudietan”.

Hirien gainean hausnar egitera garamatzan materiala anitza da eta, anitza halaber, artistek gaia jorratzeko modua. Erakusketako aipagarriena Pushwagner (Oslo, 1940) norvegiarren lana da. 1960-70 hamarkadetan, Pop Art-aren momenturik garrantzitsuenean, hiriaz zuen ikuspegia islatu zuen artistetako bat izan zen Pushwagner. 1969-1975 bitartean argitaratu zen *Soft City* lana dago ikusgai. “Hiriari buruzko ikuspegi alienatzaile eta zapaltzailea adierazten du, errutinazkoa. Jendea bata bestearen berdina da. Denek lan bera egiten dute eta berdina jantzi. Errutina hori mantentzeko goizero pilula bat hartzen dute, *Live* izeneko” diosku Nerea Izagirrek. Trazu dardaratiz egingako marrazkiek identifikatzen dute Pushwagner. Boteredunek hiritarren gainean duten kontrola, zainketa, militarizazioa, inkomunikazioa eta elkartasun eza dira gai nagusiak. Genero rolen asignazioa nabarmena da eta literaturak irudikatutako distopia ezagunenak dakartza gogorra. Hiru formatutan aurkeztu dute *Soft City*. Horma batean lerrokatu dituzte komikiaren orri orijinalak, batetik, eleberri grafikoa liburu formatuan ekarri dute, bestetik, eta 2008. urtean egindako animazio bideoa ere bertan da. Bideotik eratorritako soinu metaliko erreplikakorrak hirien erritmo itogarri eta hertsitik ezin atera gaitezkeela sentiaraziko digu obra bisitatu bitartean.

Utopikoagoak izan ziren proiektuen artean, Archigram Londres inguruko arkitekto taldea da aipatzekoa, 1961-1970 bitartean lan egin zuena. Proiektu gutxi eraiki bazituzten ere, erakusgelan beraietako batzuen zirriborroak daude, baita argitaratzen zuten aldizkariaren ale bat ere, bosgarren zenbakia, hain zuzen, *Metropoli* izeneko. “Hiria hiritarren mesedetara egon zedin nahi zuten, hiritarren beharrei erantzuteko. Komunikazio sistemari ematen zioten garrantzia”, dio Nerea Izagirrek. Arkitektura eta hiria lotzen dituen beste autore bat Txuspo Poyo da (Altsasu, 1963), *Passenger. 50 segundos en vertical* lanarekin, Bilboko Begoña auzoko igogailua eta bere erakina 3D bideoan birmoldatuz. Beste askoren artean, Julian Armendarizen bilduman komiki egileen lan orijinalak ikus daitezke eta ondoren orijinal horien publikazioak arakatu irakurketa gelan. Batetik bestera, autoreek aurrera eramandako prozesu formala prezia daiteke: zuri-beltzetik margorako bidea, buntz builto hutsetatik testurakoa.

Erakusketarako espresuki egindako lanak

Elkartu dituzten lan ugarien artean hiru artistei beren-beregi eskatu zieten obra bana

Komikia XIX. mende amaieran eta XX. mende hasieran sortu zen, Europako hirien zabalkundearekin batera. Koldo Mitxelenan ikusgai dauden lanek erakusten dute diziplinak hiriari zein modu ugaritan heldu dion

burutzeko. Erakusgelako bi patio zentralen bina mural ikusten ditugu. Bata, Judas Arrietarena (Hondarribia, 1971), *Donosti-Land edo Hiri faltsutunak* izeneko. Ekialde Urrunarekin duen harremanagatik ezaguna den artistak Donostia posible bat irudikatu du, manga ukitukoa, Donostiarekin zerikusirik ez duten komikietako pertsonaiak zein komikietako hiriak erantsiz. Bestea, Javirroy diseinatzaileak (Zaragoza, 1972) osatu duen murala da, errotuladorearekin hiri asmatu bateko hainbat eszena margotuz, gaztelaniazko eta ingelesezko esaldiak makro hiri bateko egunerokotasuna islatuz, eta fikziozko King-Kongi edo estralurtarren

nabeei muzin egin gabe. Eta, azkenik, hiriarekin harremanetan jartzera gonbidatzen gaituen Francesc Ruiz-en (Bartzelona, 1971) instalazioa dugu. Eusko Trenen Gipuzkoako zenbait geltokiren izenak dituzten panelak jarri ditu erakusgelan. Eta bakoitzaren azpian komiki atal bat eta graffiti spray bat. Nerea Izagirrek esplikatu digu hamabost egunez egon zela artista Euskal Herrian eta Hendaia-Lasarte trena hartu zuela. Ibilbide horren inguruan

egindako komikiak sei atal ditu, geltoki bakoitzeko bat. Graffiti egindako erreferentzia da nagusi komikietan, neurri handi batean borroka sozialen isla ere badena (Aldi Baterako Lan Enpresen aurkako edo ANVrentzako bozka eskatzen duten pintadak ikusten dira). Erakusketa ireki berritan komikia Easo plazako topo geltokian banatzen aritu zen artista eta ez da hau komikia eta hiria uztartzen dituen lehenengo aldia. Egiptoko Kairon egin zuen beste proiektu bat ikuska daiteke gelan, *Saibesbide Berdea* izeneko. Orduko hartan komiki bat utzi zuen hiriaren puntu batean eta bertan pista batzuk hirian barrena komikiaren bigarren zatia aurkitzeko.

Erakusketaren diseinua eta muntaia Alvaro Matxinbarrrena diseinatzailearena da. Kartoiz osatutako mahaietan jarrita daude bildumako komikiak eta irakurketa gelako altzariak ere kartoizkoak dira. Bertan komiki liburuak kontsulta daitezke. Euskaraz goza daitezkeenak, hauek: *De Rerum Naturarum* hiru liburu (Zaldieroa), *Piztia Otzanak* (Harkaitz Cano eta Iñaki G. Holgado), *Pololoak* (Patxi Gallego) eta *Kristalezko Hiria* (Paul Auster). Erakusketa 2012ko Urtarrilaren 28ra bitartean dago zabalik. Aukera bikaina komiki hirien fantasian barneratzeko eta hiri modeloen gainean hausnartzeko. ■

